

XV. MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASI

1. Toplanma Tarihi : 13-17 Mayıs 1996

2. Şûra Gündemi

- 1- İlköğretim ve Yönlendirme
- 2- Ortaöğretimde Yeniden Yapılanma
- 3- Yükseköğretime Geçişin Yeniden Düzenlenmesi
- 4- Toplumun Eğitim İhtiyacının Sürekli Karşılanması
- 5- Eğitim Sisteminin Finansmanı

3. Dönemin Millî Eğitim Bakanı : Turhan TAYAN

4. Şûra Başkanlık Divanı : 1. Turhan TAYAN
2. Ramazan Çetin DAĞLI
3. Prof. Dr. Reşat GENÇ

5. Şûra Genel Sekreterliği Nazım İrfan TANRIKULU
Şûra Genel Sekreteri
Kurul Üyesi

6. Dönemin Millî Eğitim Bakanı'nın Şûrayı Açış Konuşması:

Sayın Cumhurbaşkanı Vekili ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Sayın Anayasa Mahkemesi Başkanı, Sayın Başbakanım, Sayın Bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Mi11 Eğitim Komisyonu Üyesi Sayın Milletvekilleri, sevgili öğretmenler, saygıdeğer eğitimciler, değerli konuklar;

Türk mi11 eğitim tarihimizde önemli bir yeri ve dönüm noktası olacağına inandığım 15. Millî Eğitim Şûrası' na hoş geldiniz.

Türk Millî Eğitimi Cumhuriyet Tarihimiz boyunca son derece zor koşullarda seçkin eğitim kurumları oluşturup eğitimi bir hak olarak yurdumuzun en ücra köşelerine kadar taşıyarak, iyi vatandaş, iyi ve üstün nitelikli insan yetiştirerek bugünlere kadar gelmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kuruluşu ve daha sonra cumhuriyetin ilanı ile birlikte yüce önder Atatürk'ün başlatıp, büyük bir kararlılıkla sürdürdüğü eğitim hamlesi, o tarihlerden bu yana hiç durmasızın devam etmiş, eğitim, toplumun en önemli ve öncelikli ihtiyacı, gündemdeki ana konusu olma özelliğini daima korumuştur.

Nicelik ve nitelik olarak ortaya konulan büyük gelişme ve ilerlemeler cesaret ve kararlılıkla gözünü 21. Yüzyıla dikmiş, bugünün çağdaş, modern, genç, atılımcı, dinamik ve bilgili nüfusuyla dünyanın ileri devletleriyle rekabete hazır bir Türkiye Cumhuriyeti'ni oluşturmuştur. Bugün mil11 eğitim meseleleri üzerinde 1920'li yıllarda olduğu gibi yine aynı heyecan ve kararlılıkla duruyoruz.

Pek çok önemli sorun ve darboğaza rağmen **millî eğitim alanındaki çalışmalarımızda ve hedeflerimizde güvenimizi ve cesaretimizi, ulaştığımız bugünkü seviyeden, Yüce Atatürk'ün ilke ve inkılaplarıyla, gösterdiği hedeflerden, vatandaşlarımızın yeniliğe, ilericiliğe ve çağdaşlığa olan kararlılığından almaktayız.**

Türkiye bugün 15 milyon öğrencisi, 500 bini aşkın öğretmen ve öğretim elemanı, 75 bini aşkın okul ve eğitim kurumlarıyla dev bir potansiyeli bünyesinde barındırıyor. Bu potansiyel kuşkusuz yarının bilgi toplumu seviyesine ulaşmış, refah düzeyi yüksek, geleceğe güvenle bakan mutlu insanların yaşadığı bir Türkiye'yi meydana getirecektir.

Bizler bunun için çaba sarf ediyoruz ve bu önemli Şûraya katılan siz değerli konuklar ve Şûra üyeleri, hepimiz bu çaba için buradayız ve bir aradayız.

Türk millî eğitimin ulaştığı seviyeyi görebilmeniz bakımından şûra salonunun önünde kurulan stantlardaki sergiyi gezmenizi önereceğim. Bu sergide az sayıda örnek de olsa, Bakanlığımızın gerçekleştirdiği çalışmaların ürünlerini göreceksiniz.

Değerli konuklar, bütün bu gelişmelere rağmen millî eğitimde kuşkusuz pek çok sorunumuz vardır. Bu sorunlarımızı dün de vardı, gelecekte de olacaktır. Çünkü, eğitim dinamik bir süreç olarak hem sorunlarla birlikte gelişim gösteren, hem de içeriğinde bu sorunlara çözüm üreten unsurları oluşturmaktadır.

Bu bakımdan içinde bulunduğumuz sorunlar bizleri asla yıldırılmamalı, bütün dünyanın gözünü diktiği ve geleceğin planlarını buna göre hazırladığı 21. Yüzyıla girerken, bize bu yüzyılın hazırlıklarından asla geri bırakılmamalıdır.

Aksi durumda çağı yakalamamız imkânsızlaşır. Dünyada en değerli, en önemli unsur hâline gelen bilgi ve teknoloji üretimi konusunda geri kalır, sadece izleyen, transfer eden bir konuma düşebiliriz. İşte bu, ülkemiz için gerçek bir tehlikedir. Çünkü, yüzyılımızın ve gelecek yüzyılın yeni savaşları bu alanda yapılmaktadır. Ekonomik ve sosyal kalkınmasını gerçekleştiremeyen uluslar sadece tüketici kalmaktan öteye geçemeyecektir.

Yüzyılımızda önceki yüzyıllarda hiçbir 'alanda görülmeyen bir ilerlemeye ve değişimle karşı karşıyayız. Artık bilgi toplumu hayal değil, yaşamakta olduğumuz bir gerçektir. Bilim ve teknoloji buna paralel biçimde iletişim teknolojisi bizleri hayrete düşürecek ölçüde hızla gelişiyor, ilerliyor, bilgi gittikçe değer kazanıyor. Çünkü bilgi, üretimin, kalitenin, insanca yaşamının en önemli anahtarı hâline geliyor.

Bilgisayarda yeni bir işletim sistemi geliştirmiş olması dünyanın en önemli konusu hâlini alıyor. Dünyayı çevreleyen bilgisayar ağlarında bu yazılımlar dolaşiyor. Uydu yayınları, feroptik ağlar, İnternet ve uygulamaları, bilgisayar teknolojisinin ulaştığı en son aşama olan sanal gerçeklik ve kullanım alanları ileride nasıl bir dünyada yaşayacağımızın işaretlerini veriyor.

Bilginin böylesine önemli hâle gelip, dünyanın küreselleştiği, duvarların, sınırların sadece fiziksel anlam ifade etmeye başladığı günümüzde, eğitim gerçek bir altın anahtar hâline almıştır. Geç kalmamalıyız, kaybedecek zamanımız yoktur.

Bütün bu gelişmeler dünyada bütün ülkelerin eğitim sistemlerini yeniden gözden geçirmelerini gerektirmiştir. Çünkü, toplumlar gelişmekte, yargılar ve beklentiler değişmekte, ihtiyaçlar çeşitlenmekte, yaşam temposu hızlanmaktadır.

Bu kurumlar değişime ayak uydurmak, kendilerine çeki düzen vermek, yeniden yapılanmak zorundadır. Eğitim de toplumların en önemli vazgeçilmez kurumu olarak yeniden yapılandırılması, çağın gerekleri, birey ve toplumun ihtiyaçları oranında yenilenip geliştirilmesi gereken kurumların başında gelmektedir.

Dünyadaki bütün bu gelişmeleri yakından takip edip, eğitim sistemimize aktarmaktayız. Hedefimiz, 2000'li yılların eğitim politikasını oluşturmak, yeni yüzyılın gereklerine uygun, çağdaş eğitim sistemini kurabilmektir.

Bu amaçla Bakanlığımızca bir reform çalışması yapıldığı, bunun Hükûmet Programıyla Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda yer alıp ulusal bir hedef hâline getirildiği bilinmektedir.

Eğitim reformu, eğitim sistemi, öğretmen ve yönetim olarak üç ana boyutta ele alınmaktadır. Millî eğitim sistemi bu Şûramızın konusudur.

Millî eğitim reformunun öğretmen boyutu, öğretmenlerimizin ekonomik ve sosyal yönden güçlendirilmesi, öğretmenlik mesleğinin özendirici hâle getirilmesi, öğretmen yetiştirme sisteminin yeniden düzenlenmesini öngörmektedir.

Bu amaçla, Millî Eğitim Personel Taslağı hazırlanmıştır. Bu taslak öğretmenlerin niteliklerini, istihdam usûl ve esaslarını, özlük haklarını, görev yetki ve sorumluluklarını yeniden düzenlemekte, öğretmenlikte öğretmen, uzman öğretmen ve başöğretmen olarak kariyer basamakları getirmektedir. Taslak, sözleşmeli öğretmen çalıştırılması imkânı getirirken, öğretmen atama yetkisinin yerel yönetimlere devredilmesini de öngörmektedir.

Eğitim reformunun yönetim boyutu da hatırlanacağı gibi ilk olarak geniş biçimde 14. Millî Eğitim Şûramızda ele alınmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının merkez ve taşra teşkilatının yeniden yapılanmasını içeren bu çalışma, yetki ve sorumlulukların olabildiğince merkezden taşraya devredilmesini, Bakanlığın merkez teşkilatının eğitim politikalarını, uygulama stratejilerini belirleyen, eşgüdümü sağlayan, araştırma, geliştirme, program yönetme faaliyetlerine yerine getirip, denetim yapan bir yapıya kavuşturulmasını hedeflemektedir.

Böylelikle bürokrasi azalacak, pilot uygulamasına başlamış olduğumuz yönetim enformasyon sisteminin yaygınlaştırılmasıyla karar süreci hızlanacaktır. Bu çalışma Hükûmet Programımızda yer alan devletin yeniden yapılandırılması çalışmalarına paralel olarak yürütülmüştür.

15. Millî Eğitim Şûrası, millî eğitim sistemimizi 2000'li yılların toplumsal, bilimsel ve teknolojik gelişmelerine

uygun olarak yapılandırmak, geleceğimizin teminatı çocuk ve gençlerimiz başta olmak üzere, tüm toplumumuzu çağın gereklerine göre yetiştirmek amacıyla düzenlenmektedir.

Hatırlanacağı gibi, 14. Şûra'da okul öncesi eğitim bütün boyutlarıyla ele alınmış, Şûradan çıkan kararlar geniş ölçüde hayata geçirilmiştir.

15. Millî Eğitim Şûrası'nda, "2000'Lİ YILLARDA TÜRK MİLLÎ EĞİTİM SİSTEMİ" başlığı altında **İlköğretim ve Yönlendirme, Ortaöğretimde Yeniden Yapılanma, Yükseköğretime Geçişin Yeniden Düzenlenmesi, Toplumun Eğitim İhtiyacının Sürekli Karşılanması ve Eğitim Sisteminin Finansmanı** konuları, siz değerli katılımcıların çok önemli katkılarıyla ayrıntılı bir şekilde ele alınıp tartışılacak, sorunlarımıza çözüm yolları aranacaktır.

Bu Şûrada, önceki Şûralara göre en geniş katılım ortamını sağlayarak demokratik bir platformda geleceğimizi şekillendirecek olan en önemli meselemizi, millî eğitim sistemimizi masaya yatıracamız.

İlköğretimin ikinci kademesinden itibaren yönlendirmeye gidilmesi, en az 8 yıllık bir zorunlu eğitim ve öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirilmelerinin ve nitelikli ara insan gücü yaratılmasının ana hedefimiz olduğunu belirtmek istiyorum.

Bugünkü uygulamalarla ortaöğretim, yükseköğretim önüne sürekli öğrenci yığılan bir öğretim basamağı görünümündedir Oysa, bu basamakta öğrencilere meslek ve beceri kazandırılması esas olmalıdır.

Genel Öğretim ile mesleki teknik öğretimin amaçları ve öğrenci yetiştirme yöntemleri yeniden tanımlanarak, ülke şartlarının gerektirdiği insan gücünün yetiştirilmesi için eğitim yeni bir yapıya kavuşturulmalı, rekabet gücü olan insanı yetiştirip, eğitim istihdam dengesi sağlıklı temeller üzerinde kurulmalıdır

Yükseköğretime geçişte, öğrencilerin sadece Öğrenci Seçme Sınavı ya da Öğrenci Yerleştirme Sınavında gösterdiği başarı dikkate alınmaktadır. Oysa üniversiteye geçiş, okulda alınan eğitim ve öğrencinin bu eğitim sürecinde elde ettiği başarı ve beceriler de dikkate alınarak düzenlenmelidir. Bu konuda okul eğitimi ve başarısının öne çıkarılması gerektiğini düşünüyorum.

Bilginin çok hızla üretilip yayıldığı günümüzde, eğitimin tamamlanmış olması anlayışı gerilerde kalmıştır. Bireylere yaşam boyu kendi alanlarıyla ilgili gelişmeleri aktaracak, örgün ve yaygın eğitim programları arasında geçiş ve tamamlama esaslarına dayalı, yılın her günü ve her saati hizmet verecek okul yapısı geliştirilmelidir.

Hedefimiz, sürekli kitle eğitimiyle, öğrenen birey ve öğrenen toplum oluşturulmasıdır. Toplumun eğitim ihtiyacının sürekli karşılanması için, yaygın eğitimde yeni düzenlemelere gidilmesinin örgün eğitim ile yaygın eğitimin kaynaştırılmasının yararlı olacağı görüşündeyiz.

Eğitim sistemimizde bir yandan finansman sıkıntısını gidermeye çalışırken, diğer yandan da eldeki ödeneklerin, kaynakların verimli ve etkili kullanımını sağlamamız gerekmektedir. Burada hayırsever vatandaşlarımızın eğitime yaptıkları katkıları anmadan geçemeyeceğim.

1982 yılından bu yana vatandaşlarımız eğitime 39 trilyon liralık katkıda bulunmuşlardır. Hepsine huzurlarınızda şükranlarımızı sunuyorum.

Okulların yönetim ve finansmanına yerel yönetimlerin, meslek kuruluşlarının katılmaları ve desteklemeleri için gerekli düzenlemeler gerçekleştirilmelidir. Çok büyük yatırımlar gerektiren eğitimin finansmanı için yeni ve sürekli kaynaklar sağlanmalıdır.

Ortaöğretim ve yükseköğretimde katkı payı uygulaması Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda da öngörüldüğü gibi kurumsallaştırılmalı, ancak maddi durumu yeterli olmayan öğrenciler için burs ve kredi uygulamaları yaygınlaştırılmalıdır.

Değerli konuklar, eğitim sistemimizde Şûralar geniş katılımı olan geleneksel danışma organlarıdır. Millî Eğitim Şûraları hizmetlerin demokratik esaslar çerçevesinde açık ve adil şekilde yerine getirilmesi geleneğini devam ettiren Bakanlığımızın vazgeçilmez geleneksel ve en yüksek danışma organı olarak 1939 yılından beri işlevini sürdürmektedir.

İlk Şûra olarak kabul edilen Maarif Kongresi, Kurtuluş Mücadelesi devam ederken eğitime büyük önem veren eğitim olmadan bağımsızlığın da olamayacağını dile getiren Başöğretmenimiz ulu önder Atatürk'ün direktifleriyle 16 Temmuz 1921'de düzenlenmiştir.

Bu kongreden sonra eğitim politikalarını belirlemek, eğitim ve kültür sorunlarını görüşmek, sistemin sorunlarına çözüm yolları bulmak amacıyla 1923, 1924 ve 1925 yıllarında Heyet-i İlimiyeler gerçekleştirilmiştir.

Daha sonra yapılan yasal düzenlemeler sonucu 1939 yılında I. Millî Eğitim Şûrası toplanmıştır; günümüze kadar da 14 şûra yapılmıştır.

Millî Eğitim Şûraları, Millî Eğitim Temel Kanunu'nda yer alan genel ve özel amaçlar ile temel ilkeler doğrultusunda Türk millî eğitimini geliştirmeyi, Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmak için millî eğitimin niteliklerini artıracak önlemleri almayı amaçlamaktadır.

Bu Şûramızın konuları, Bakanlığımızın birimlerinin, üniversitelerin, eğitimle ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri doğrultusunda belirlenmiştir. "**2000'Lİ YILLARDA TÜRK MİLLÎ EĞİTİM SİSTEMİ**" başlığı altında biraz önce değindiğim beş konunun ele alınması kararlaştırılmıştır.

Ayrıca Şûra hazırlıklarını destekleme amacıyla iç ve dış kaynaklı 38 projeye 12 bilimsel araştırma gerçekleştirilmiş, ulusal ve uluslararası toplantılar düzenlenmiştir.

Şûraya, Millî Eğitim Şûrası Yönetmeliği gereğince, Türkiye Büyük Millet Meclisi Millî Eğitim Komisyonu Başkanı ve üyeleri, Millî Eğitim eski Bakanları, Müsteşarları, Talim ve Terbiye Kurulu eski Başkanları, her bölgeden seçilmiş Vali, il ve ilçe belediye başkanı, il ve ilçe belediye encümen üyeleri, muhtarlar, millî eğitim müdürleri, ilköğretim müfettişleri, okul yönetici öğretmenleri, okul aile birlikleri, her tür ve kademedeki öğrenci temsilcileri ve öğrenci velileri, YÖK Başkanı ve vekilleri, çeşitli üniversiteden bilim adamları, alan uzmanları, Bakanlığımız üst düzey yöneticileri ve Bakanlık müfettişleri, diğer bakanlıkların, sendikaların ilgili kurum ve kuruluşların temsilcileri katılmaktadır.

Buna göre Şûraya 1000'e yakın üye ve müşahit katılmaktadır. Bu Şûra, toplumumuzun barış ve hoşgörü anlayış ve duygularının yansıtılacağı, eğitimdeki ihtiyaç ve beklentilerin dile getirileceği, görüş, öneri ve çözümlerin sunulacağı bir demokrasi platformu olacaktır.

Böylesine geniş bir katılımı gerçekleştirilecek olan 15. Millî Eğitim Şûrası'nın 2000'li yılların gerektirdiği millî eğitim sisteminin oluşturulmasında daha çağdaş ve ileri bir eğitim ortamı yaratılmasında çok önemli rolü olacağına, değerli katkılar sağlayacağına inanıyor; hepinize teşekkür ediyorum, saygıları sunarım.

Turhan TAYAN
Millî Eğitim Bakanı

15. MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASINDA ALINAN KARARLAR

İLKÖĞRETİM VE YÖNLENDİRME

- 1- İl ve bölge raporlarında önerilen temel eğitim kavramı yerine başta Anayasa ve diğer mevzuatta yer aldığı şekli ile "**ilköğretim**" kavramı kullanılmalıdır.
- *2- Yakın bir gelecekte 5-6 yaş okul öncesi eğitim, ilköğretim bünyesine alınmalı, ilköğretim kesintisiz 8 yıllık zorunlu eğitim olarak uygulanmalı, 8 yıl sonunda tek tip diploma verilmeli, 9. sınıf liseye ya da mesleki eğitime yönlendirme yılı olmalı, böylece ilköğretimde zorunlu 2+8+1 sistemi oluşturulmalıdır. Çocukluğun tam yaşandığı, çocukların kendilerini, ailelerin de çocuklarını tanıdığı bu dönemde bulunanlar çıkarılmamalıdır. Uzun vadede zorunlu eğitim 18 yaşını kapsayacak şekilde düzenlenmelidir.
- *3- Yoğun göç alan illerde eğitim yatırımlarına öncelik verilerek derslik ihtiyacı karşılanmalıdır.
- *4- Bahçe, salon, sahne, ışık, kitaplık, laboratuvar, spor salonları ve yüzme havuzu gibi ek ünitelerle birlikte her okul, bulunduğu çevrenin de yararlanabileceği tesisler olarak düşünülmelidir.
- *5- Okulların bina ve tesisleriyle ilgili mimarî projeler, bölge özelliklerine ve ihtiyaçlara uygun olarak hazırlanmalıdır.
- 6- Çevredeki eğitim kapasitelerinden de yararlanılarak eğitim kaynakları verimli ve etkili kullanılmalıdır.
- 7- İllerde, okul ve tesisler anahtar teslimi şeklinde Millî Eğitim Müdürlüğü'nün denetiminde yapılmalıdır.
- *8- Uydu kentleri ile kooperatif sitelerinin, nüfus ve kapsamına göre arsa ayırmaları ve bu arsa üzerine okul ya da eğitim tesislerini yaptırılmaları zorunlu hâle getirilmelidir.

- 9- İllerde okul yeri olarak tahsisi yapılan arsalar belirlenmeli, işgallerden korunmalı, okul yapımı için değerlendirilmeli, okul yapımına uygun olmayan arsalar elden çıkarılmalı ve bu yolla elde edilecek gelir ilköğretim hizmetlerinde harcanmalıdır.
- * 10- Okul bina ve tesisleri tatil dönemlerinde ihtiyaçlar doğrultusunda gelir getirecek şekilde de değerlendirilmelidir. (Çay bahçesi, otopark vb.)
- * 11- Okul binalarının yapımında özel eğitim ve okul öncesi çocuklarının ihtiyaçları doğrultusunda gerekli fiziki düzenlemeler (Rampa, Asansör, Sıra, Oyun bahçesi vb.) yapılmalıdır.
- * 12- Küçük yerleşim birimlerindeki öğrencilerin 8 yıllık zorunlu ilköğretimden yararlanabilmeleri için taşınmalı, YİBO ve pansiyonlu okul sistemlerinden yararlanılmalıdır.
- 13- İlköğretime radyo ve televizyonla eğitim desteği sağlanmalıdır.
- 14- İlköğretimde derslikler standart hâle getirilmeli, okullardaki araç ve gereçler öğretim programlarındaki ünitelerin içeriğine uygun hâle getirilmelidir.
- * 15- 8 yıllık zorunlu ilköğretim uygulamasına geçilmeden önce ilköğretimin amaçları ve ders programları bütünlük ilkesine uygun olarak yeniden düzenlenmelidir.
- 16- Bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alan hedefleri ilköğretim programlarında dengeli olarak yer almalıdır.
- 17- Eğitim programlarının bilgi yükleme karakterli yapısı, yerini bilgiye ulaşma ve araştırma tekniklerinin kazanılmasına bırakmalıdır.
- * 18- Özel eğitim ihtiyacı duyulan farklı yapıdaki öğrenciler için mevcut eğitim programlarında uygulama esnekliği sağlanmalı, öğretmenler bu konuda hizmet içi eğitimden geçirilmelidir.
- *19- Her öğretmenin aynı zamanda bir Türkçe öğretmeni olduğu da dikkate alınarak, eğitimin her alanında ve her düzeyinde Türkçe'nin, doğru ve eksiksiz olarak öğretilmesi ve kullanılması sağlanmalıdır.
- *20- Ders saati sayıları ile haftalık ders programları çocukların buldukları gelişim basamaklarına uygun olarak düzenlenmelidir.
- *21- Eğitimin içeriği, millî kültürün temel öğelerini ihtiva etmekle birlikte bilimsel ve teknolojik gelişimi de izleyebilecek yapıda olmalıdır.
- *22- Eğitime ayrılmış olan TRT ve uydu kanallarından ilköğretimde yararlanma yoluna gidilmelidir.
- *23- 6. 7. 8. sınıflarda seçmeli derslere işlerlik kazandırılmalıdır.
- *24- Spor ve sanat eğitimine önem verilmeli, bu eğitime ders dışı etkinliklerle de ağırlık kazandırılmalıdır.
- *25- Kaynaştırma eğitiminden yararlanan engelli öğrenciler için kendi düzeylerine uygun sınıf programları hazırlanmalıdır.
- 26- Müzik, Resim, Beden Eğitimi ve Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin notla değerlendirilmesine devam edilmelidir. (Genel Kurul'da bu yönde karar alınmıştır.)
- 27- Eğitim-öğretim iş günü süresi artırılmalıdır.
- 28- İlköğretim okullarının programlarında, meslekleri tanıtıcı bilgilere yer verilmelidir. Teknoloji ve tasarım konuları da bunların arasında yer almalıdır.
- *29- Öğrencilerin teknolojik gelişmenin ürünü olan bilgisayarlarla tanışmaları özendirilmelidir.
- 30- İlköğretim okullarında ilk ve ortaokul biçimindeki yapay uygulamadan vazgeçmeli, ilkokullarda 6., 7., 8. ve 9. sınıflar; bağımsız ortaokullarda ise 1., 2., 3., 4. ve 5. sınıflar açılarak yumuşak bir geçiş sağlanmalıdır.
- *31- Yeniden yapılanma VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda öngörüldüğü şekilde hızlandırılmalı, il düzeyinde eğitim

planlamaları yapılmalıdır.

- 32- Eğitim ortamında; sorumluluk paylaşmak, takım çalışması, alan önderliği üstlenme, öz eleştiri, kurumun eleştirisi, adaylık-seçim-oylama ile görev bölüşümü ve takibi gibi demokratik davranışları pekiştirici yaklaşım ve uygulamalar özendirilmelidir.
- 33- Yaratıcılık ve ifade becerileri geliştirilmelidir.
- 34- Eğitim-öğretim, öğretmen merkezli olmaktan çıkartılıp, öğrenci merkezli duruma dönüştürülmelidir.
- 35- Ailenin ve okulun, çocuğu tanınması ve çocuğun kendi kendini tanınması için öncelikle öğretmen, yönetici, öğrenci ve velilerin eğitilmesi gerekmektedir.
- *36- Bireyi tanıma ve yöneltmeye ilişkin rehberlik hizmetleri dördüncü sınıftan başlatılmakla birlikte, ilköğretimde gerçek yöneltme dokuzuncu sınıftan itibaren ele alınmalıdır.
- *37- Yönlendirme çalışmalarısıyla öğrencilere, zaman ve enerjilerini, yetenek ve becerilerini, olumlu iş değerlendirmelerini geliştirecek bir disiplin kazandırılmalıdır.
- *38- Rehberlik hizmetleri, rehberlik ve psikolojik danışma alanında en az lisans eğitiminden geçmiş elemanlarca yürütülmelidir. Rehberlik hizmetleri kadrolarına, alan dışından atama yapılmamalıdır.
- 39- Her okulda bir rehberlik servisi kurmak ve uzman bulundurmak güç olabilir. Bu nedenle, rehberlik ve araştırma merkezlerinin sayısı çoğaltılmalı ve bu merkezlere rehberlik alanında yüksek lisans eğitilmiş elemanlar atayarak, öğretmenler sürekli desteklenmeli, özel ilgiye ihtiyaç duyan öğrencilere de rehberlik yapılmalıdır.
- 40- Okullarda verilen rehberlik hizmetlerine daha gerçekçi olarak yaklaşılmalı ve gereken önem verilmelidir.
- 41- Okul öncesinden itibaren ailenin eğitimi, önemli bir boyut olarak ele alınmalıdır. "Aile Katılım Programları" ve "Ana Baba Okulları" yaygınlaştırılmalıdır.
- 42- Özel eğitim alanında gerekli alt yapı sağlanarak kaynaştırma, özel eğitim sınıfları vb. seçenekler düşünülmelidir.
- 43- Öğretmenler, öğretmen üniversitelerinde yetiştirilmelidir.
- 44- Öğretmen yetiştiren fakülteler, gelişmiş çevrelerde açılmalıdır.
- 45- İlköğretim öğretmenleri (sınıf ve dal öğretmenleri) aynı tip kurumlarda bir arada yetiştirilmelidir.
- 46- Öğretmen yetiştiren kurumlardaki öğretim elemanları, uygulama ve mesleki deneyimle donatılmış olmalı, öğretmen yetiştiren kurum öğretim elemanları tercihen o kurumun öğretmen yetiştirdiği Temel Eğitim Devresi (okul öncesi, sınıf öğretmeni ve dal) öğretmenlerinden seçilmeli ve bunlara kariyer kazandırılmalıdır.
- *47- Öğretmen yetiştirmede ihtiyaçlar dikkate alınarak, ilgili yükseköğretim kurumları ile Bakanlık arasındaki koordinasyon geliştirilmeli; bu çerçevede bilgi akışı yoğunlaştırılmalıdır.
- *48- Öğretmenlik mesleği ekonomik ve sosyal yönden iyileştirilmelidir.
- 49- Öğretmen adayları burs, kredi, yurt ve benzeri özendirici tedbirlerle desteklenmelidir.
- 50- Öğretmen olmak isteyen adaylar, öğretmenlik mesleğine uygun olanlar arasından titizlikle seçilmelidir.
- 51- Öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinin, eğitim programlarında birlik sağlanmalıdır. Programlar, ilköğretim programları göz önüne alınarak yeniden düzenlenmelidir.
- 52- Üniversitelerde farklı branşlardaki yükseköğretim mezunları için düzenlenen pedagojik formasyon kurslarına mutlaka son verilmelidir.
- 53- İlke olarak alanda yetişmemiş olan üniversite mezunları, ilköğretim okullarına (sınıf ve dal öğretmeni olarak) atanmamalıdır. Ancak, son yıllarda Millî Eğitim Bakanlığındaki sınıf öğretmeni açığının çok büyük olması ve bunun gelecek bir kaç yıl içinde daha da artmasının beklenmesi nedeniyle; Eğitim Fakültelerinin farklı bölümlerinden mezun

olanların istihdamını mümkün kılmak üzere, sınıf öğretmenliği alanında en az bir yıl süreli "Öğretmelik Meslek Eğitimi Programları" düzenlenmelidir.

- 54- Anadolu Öğretmen ve Öğretmen Liseleri, Eğitim Fakültelerinin esas kaynağını oluşturmaktadır.
- 55- Öğretmenin önü açılmalı, bilgi, beceri yönünden yetişmesine imkân tanınmalı, yeterliliği periyodik olarak değerlendirilmelidir.
- *56- Hizmet içi eğitim il ve ilçe düzeyinde sürekli olmalıdır.
- *57- İvedilikle "Öğretmen Personel Kanunu" çıkarılmalıdır.
- 58- Değişik eğitim ve öğretim etkinliklerini, alandaki yenilikleri ve öğretmenlerin uygulamadaki görüş ve düşüncelerini yansıtın yayınlar yapılmalı, birim ve bireylere ulaştırılmalıdır.
- *59- Okulların, standart kadroları her yıl mayıs ayı içinde gözden geçirilmeli, standart kadro dışı öğretmen atanmamalıdır.
- 60- "Öğretmenin vekili olmaz" ilkesinden hareketle, vekil öğretmen kadroları kaldırılmalıdır. Böylece, eğitim ve öğretimin asil öğretmenler tarafından verilmesi sağlanmalıdır. (Raporlu ve asker öğretmenlerin yerine üçte iki maaşla görevlendirilenler olabilir. Ancak bunların da yüksek öğrenimli olmasına titizlik gösterilmeli, sözleşmeli olmaları sağlanmalıdır.
- 61- Zorunluluklar dışında, öğretmenlerin emeklilik ve tayin işleri yaz döneminde yapılmalıdır. Atanan öğretmenlerin de en geç 15 Ağustosta görev başında olmaları sağlanmalıdır.
- 62- Öğretmenliğe geçişte, seçme ve yeterlilik sınavı yapılmalıdır (dil, fiziki bozukluk vb.). etmenler de ölçüt olmalıdır. Öğretmenliğe hak kazananlar illerde boş bulunan öğretmen kadrosu için müracaat etmeli, o il tarafından görevlendirilme yapılmalı ve üç yıl mecburi hizmet getirilmelidir.
- 63- Eğitim, politikadan arındırılmalıdır. Devletin eğitim politikası uzun vadeli olmalıdır. Öğretmenlik, günlük siyaset içine çekilmemeli, tayinler, nakiller atamalar belli bir düzen içinde ve bir sisteme göre yapılmalıdır.
- 64- Yönetici atamalarında kariyer, liyakat, başarı aranmalı, üst kademeye geçişler başarılar ölçüsünde, belli bir sisteme göre olmalıdır.
- 65- Öğretmenler bu günkü sicil raporları ile değerlendirilmemelidir. Eğitimle ilgili soruların da yer aldığı, yeni bir öğretmen sicil raporu düzenlenmelidir.
- 66- Öğretmen çocuklarına, yükseköğretimde yurt ve kredi konusunda öncelik verilmelidir.
- 67- Öğretmen adaylarının belirlenmesinde, ülkenin ihtiyaçları ve mesleğin özellikleri dikkate alınmalı, ülke genelinde dengeli dağılımı mutlaka sağlanmalıdır.
- 68- Dalında ihtiyaç kalmayan ve ihtiyaç duyulan farklı bir dalda kendisini yetiştirmek isteyen öğretmenlere gereken eğitim imkânı sağlanmalıdır.
- 69- Öğretmenlerin; ulaşım, can ve çalışma güvenliklerinin sağlanması konusunda gerekli görülen her tür önlemler alınmalıdır.
- 70- Verimliliği sağlayacak farklı statüde öğretmenler de istihdam edilmelidir.
- 71- Eğitim yönetiminin bir bilim olarak algılanması, yöneticinin, örgütsel amaçların gerçekleştirilmesini sağlayan bir eğitim lideri olarak kabul edilmesi, bu alanın uzmanlık gerektirdiğinin bilinmesi, eğitim yöneticiliğinin meslek hâline getirilmesi gerekmektedir.
- 72- Eğitim yöneticiliği bil fiil öğretmenlik tecrübesine dayanmalıdır.
- 73- Eğitim yöneticisi lisans üstü eğitimle yetiştirilmeli, yönetici adayları objektif ölçülerle seçilmeli ve özlük hakları, yaptıkları iş ve eğitim düzeyine göre düzenlenmelidir.
- 74- Okul yöneticisinin yetki ve sorumluluk dengesi sağlanmalıdır.

- 75- Belirli alanlarda (il, ilçe, semt) kurulmuş olan eğitim kurumlarının, madde ve insan kaynaklarından tam kapasite ile yararlanılabilecekleri bir yönetim sistemi oluşturulmalıdır.
- 76- Yönetimde gerçek katılım ortamı oluşturularak; öğrenci, öğretmen, veli ile çevrenin katkı ve katılımı sağlanmalıdır.
- 77- Denetim elemanları; mesleki deneyim üzerine lisans üstü düzeyinde yetiştirilmelidir. İlköğretim bir bütün olarak ele alınarak denetim ve değerlendirmeye devam edilmelidir.
- 78- Müfettiş ve öğretmen oranı azaltılmalıdır.
- *79- Denetimde rehberlik ön plana çıkarılmalı ve ilköğretimde, eğitim yılı başında rehberlik ve seviye tespiti, öğretim yılı sonunda ise başarı tespiti yapılmalıdır.
- 80- İllerde diğer Bakanlık ve kuruluşlara bağlı olarak faaliyet gösteren Okul öncesi Özel ve Resmî Eğitim Kurumları (Kreş, Anaokulu) belirlenerek denetimleri Millî Eğitim Bakanlığınca yapılmalıdır.
- 81- Denetim elemanlarının, alanlarında uzman, deneyimli, lisans üstü eğitimlerini tamamlamış olmaları, böylece teftiş ve denetim sisteminin etkinliği artırılmalıdır.
- 82- Teftiş sistemi yeniden ele alınarak Bakanlık ve ilköğretim müfettişliği bir çatı altında birleştirilmelidir.

ORTAÖĞRETİMDE YENİDEN YAPILANMA

- *1- Millî Eğitim Temel Kanunu amaç ve ilkelerine göre, genel öğretim ile mesleki ve teknik öğretimin amaçları ve yetiştireceği öğrenci tipi yeniden tanımlanmalı; 2000'li yılların gerçekleri, değişimleri ve geleceğin ihtiyaçları çok iyi araştırılarak, beyin ve genler üzerindeki yeni buluşların eğitime etkileri takip edilerek, "Sorularla Programlı Öğrenim", "Keşif Yolu" vb. öğrenim teknikleri de kullanılarak, ileri dünyanın eğitimdeki düzeyine ulaşmak amacıyla, bunlara göre müfredat ve dersler yeniden düzenlenmeli; çok hızlı okuma, iyi anlama ve gözlem alanlarını iyi kullanarak, bilgi birikim kaynaklarına yazı yazma standartlarına ulaşarak sanata yönelmiş, hareketli, atılcı insan tipi meydana getirilmeli; yaratıcı düşünceyi geliştirme, öğrenmeyi öğrenme, bilgi arama ve bulma yöntemleri, geleceği hesaplama, millî kültür ve Türk dünyasıyla eğitimin ve ortak Türkçe'nin koordinasyonu hedeflenmeli; bu suretle artan nüfusun ve sınıflarda yığılmaların ilave bir çözümü olarak yeni öğrenim teknolojileri devreye sokulmalı; bunun için de ülke şartlarının gerektirdiği insan gücünün yetiştirilmesi için, ortaöğretim kurumları; öğrencilerin % 65'ini mesleki teknik eğitime, % 35'ini genel eğitime yönelecek ve bu yönde öğretim görmelerini sağlayacak şekilde yeni bir yapıya kavuşturulmalı; insan gücü - eğitim - istihdam dengesi kurulmalıdır.
- *2- Avrupa Birliği ülkeleri ortalaması ile eğitimde aynı düzeye ulaşabilmek için mevcut öğretim programları geliştirilmelidir.
- *3- Öğretimde yabancı dille eğitim yerine, yabancı dil öğretimi yapılmalı ve yabancı dil öğretimine önem verilmeli, zorunlu yabancı dil öğretimi, isteğe dönük hâle getirilmelidir.
- *4- Ortaöğretim veren özel öğretim kurumları teşvik edilmeli, bu kurumların mesleğe yönelik program uygulamaları özendirilmelidir.
- *5- Mesleki ve teknik eğitimde sistem bütünlüğü esasına dayalı eklemli (modüler) eğitim programları uygulanmalı, alan ve dal eğitimine önem verilmelidir.
- *6- Ortaöğretim kurumları programları esas alınarak, mesleki ve teknik eğitim ağırlıklı olmak üzere en az 8 yıllık temel eğitim üzerine, ortaöğretime devam etmek isteyen öğrencilere bir yıllık hazırlık ve yönelme eğitiminden sonra iki tür eğitim veren;
- a) Mesleki ve teknik eğitim,
b) Genel eğitim,
okulları olmak üzere, yatay ve dikey geçişler sağlanmalıdır.

Türk Millî Eğitim Sistemi Ortaöğretim Modeli İlke ve Önerileri

- 7- Türk Millî Eğitim Sistemi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim olmak üzere üç kademededen oluşmalıdır. (Ek

Şema)

- 8- Ortaöğretim, temel eğitime dayalı olup, hazırlık ve yönlendirme yılından sonra en az üç yıl süreli olmalıdır.
- 9- Ortaöğretim, mesleki ve teknik eğitim ile genel eğitim alanlarından oluşmalıdır.
- 10- Ortaöğretimdeki mesleki ve genel eğitim alanlarının seçimi, "Yönlendirme ve Hazırlık Eğitimi Sınıfı"ndan sonra yapılmalıdır. (1995-1996 ders yılında ortaöğretim kurumlarında uygulanmasına başlanılan "Sınıf Geçme Yönetmeliği" buna imkân tanımaktadır)
- * 11- Eğitim sisteminin her kademesinde yatay ve dikey geçiş yapılabiliridir.
- 12- Yatay ve dikey geçişler, tamamlama programları ve eğitimleri ile sağlanmalıdır.
- 13- Yatay ve dikey geçişleri sağlayabilmek için ortaöğretim kurumlarının kapasitelerinden "tam gün , tam yıl" uygulaması ile faydalanılmalıdır.
- *14- Mesleki ve teknik alanlarda ortaöğrenimini bitiren öğrenciler, kendi alanlarında yükseköğretime devam edebilmeli, diğer alanlara yönelmek isteyenler de gerekli tamamlama eğitimlerini alarak yükseköğretimin istedikleri alanına gidebilmelidir. Aynı ilke, meslek yüksekokullarına gitmek isteyen genel eğitim mezunları için geçerli olmalıdır.
- *15- Bu yapı içerisinde, mesleki ve teknik eğitim sistemi:
 - a) Meslek eğitimi sistemi, en az 8 yıllık ilköğretime dayanmalıdır.
 - b) Örgün mesleki ve teknik eğitime, hazırlık ve yönlendirme sınıfından sonra girilebiliridir.
 - c) Yaygın ve çıraklık eğitimine, ilköğretimi tamamlayan herkes girebiliridir.
 - d) Meslek eğitimi sistemi, örgün ve yaygın meslek eğitimi uygulamalarını yapacak,
 - Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarını,
 - Yaygın meslek eğitimi ise yaygın mesleki eğitim ve çıraklık eğitimini, kapsamalıdır.
 - e) Örgün ve yaygın mesleki ve teknik eğitim programları arasında yatay ve dikey geçişler yapılabiliridir.
 - f) Örgün ve yaygın meslek eğitimi programları, geniş tabanlı alan eğitimiyle başlayıp öğrenciyi uzmanlaşmaya doğru götürmelidir.
 - g) Örgün ve yaygın uygulamalarla, mesleki ve teknik ortaöğretimlerini bitirenler, gerekli tamamlama eğitimlerini de alarak, mesleki veya genel yükseköğretim alanlarına girebiliridir.
 - h) Bölgelerin ihtiyaçlarına göre, hâlicilik, arıcılık, dokuma vb. uğraşlar meslek eğitim merkezlerinin programlarına konulmalıdır.
- * 16- Millî Eğitim Bakanlığı Merkez Teşkilatı, eğitim sisteminde düşünülen yeniden yapılanma hayata geçirildikten ve sonuçları alındıktan sonra bütün birimleriyle yeniden yapılandırılmalıdır.
- 17- Mesleki-teknik öğretimde genel eğilim, bütünleşmiş bir yapı yönündedir. Ancak, sosyal ve kültürel yapının gereği olarak, mevcut birimlerin yapılarını bir süre daha korumaları gerekmektedir. Bununla birlikte, yapılanma bir süreç içinde gerçekleştirilmeli, alt yapı hazırlıkları tamamlanmalı, bu doğrultuda kamuoyu aydınlatılmalı; okulların kapasiteleri çok çeşitli eğitim tür ve programlarına imkân verecek bir şekilde kullanılmalı; bu aşamaya yumuşak bir geçişle ulaşılmalıdır.
- 18- Kısa ve uzun vadede gerçekleştirilecek çalışmalar bir plan dâhilinde sürdürülmeli, Bakanlık, ana hizmet ve destek birimlerinin görev ve sorumlulukları yeniden belirlenmelidir.
- 19- Ortaöğretimde istenilen yapısal değişim öncelikle tabandan başlatılmalı, merkez teşkilatındaki yapılanmanın tabandaki değişime bağlı olarak bir süreç içinde planlanması düşünülmelidir.
- *20- Merkezî yönetimin kapsam ve büyüklüğünün azaltılması, yerel yönetimlerin katılım ve katkılarının sağlanması için, yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- *21- Öğretmenler yüksek lisans ve doktora yönlendirilmeli; hizmet içi eğitimi düzenleyip örgütleyebilmesi ve öğretmenlikle ilgili araştırma ve geliştirmeleri destekleyebilmesi için Millî Eğitim Akademisi hayata geçirilmelidir.
- 22- Millî Eğitim Personel Kanunu bir an önce çıkarılmalıdır.

- *23- Bakanlık ile YÖK ve üniversiteler arasında kurumsal ölçekte yeterli ve etkili bir iş birliği sağlanmalı, yasal düzenlemelerle bu iş birliği sürekli kılınmalıdır.
- 24- Millî Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatında tedviren görevlendirme yapılmamalıdır.
- 25- Eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin özlük haklarına ilişkin sorunlar giderilmeli; maaş ve ek ders ücretleri yeterli ve eşit duruma getirilmelidir.
- * 26- Program türlerine göre öğretmen açığı hızla giderilerek, dengeli öğretmen dağılımı gerçekleştirilmeli; Avrupa Birliği'ne girişle daha önemli hâle gelecek olan ticaret ve turizm sektörlerinin ihtiyaç duyduğu orta kademe iş gücünün yetiştirilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.
- 27- Yatılı okullarda görev yapan idareci, öğretmen ve diğer personele maddi yönden iyileştirici hükümler getirilmeli, nöbet hizmetleri bir esasa ve ücrete bağlanmalıdır.
- 28- Öğretmenlerin sözleşmeli konuma geçirilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- 29- Anadolu öğretmen liselerinin bünyesindeki döner sermaye işletmelerinin faaliyetlerine son verilmelidir.
- 30- Diğer bakanlıklara bağlı lise ve dengi okulların (Askerî Liseler hariç) yönetici atamaları Millî Eğitim Bakanlığı Yönetici Atama Yönetmeliği'ne tabi olmalıdır.
- *31- Ortaöğretimin yeniden yapılanmasında fiziki mekânların en verimli bir biçimde kullanımına çözüm olmak üzere, yeni yapılanmalarda ve imkânlar ölçüsünde eğitim siteleri esas alınmalı ve bunların gerçekleştirilebilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- 32- Pansiyonlu okullar yerine, okulların ortak kullanabileceği yurtların açılması sağlanmalıdır.
- 33- a) Belediyelerde, okul yerleri belirlenirken il millî eğitim müdürlüğünün görüşü de dikkate alınmalıdır.
b) Okul planları, tek tip proje yerine, bölgenin şartlarına göre il millî eğitim müdürlüğü veya il bayındırlık müdürlüğünce yapılmalıdır.
- 34- Büyük yerleşim birimlerinde, birbirine yakın olan okulların kullanımının Bakanlıkça belirlenecek esaslar dâhilinde, eğitim sitelerine uygun hâle dönüştürülerek deneme niteliğinde bir örnek uygulama başlatılmalı; fiziki imkânların ortak kullanılması "Benim Okulum" anlayışı yerine "Bizim Okulumuz" anlayışı geliştirilmelidir.
- 35- Genel ve mesleki liselerin bünyelerinde bulunan ilköğretim kapsamındaki ortaokullar ayrılmalıdır.
- *36- Küçük yerleşim birimlerinde, Bakanlıkça belirlenen esaslar dâhilinde başlatılan çok programlı lise uygulamasına devam edilerek, bunların eğitim sitelerine dönüşecek şekilde geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.
- 37- Ortaöğretimde fiziki mekânlar ve imkânlar açısından, mahalli idarelerle halkın desteğinin sağlanması yönünde gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
- 38- Yönlendirme sistemi içinde, yönelme, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ile ilgili olarak Bakanlıkça temel hedefler belirlenmeli; ülke koşullarına uygun daha verimli bir hizmet ve örgüt modeli geliştirilmelidir.
- 39- Yönelme hizmetlerinin daha etkili bir biçimde yürütülmesi için, "Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü", "Özel Eğitim Hizmetleri" ile "Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri"ne dengeli bir şekilde ağırlık vermelidir.
- 40- Rehberlik ve psikolojik danışmanlık mesleklerinde insan gücü planlaması yapılmalı ve planlama bölgesel ihtiyaçları da dikkate almalı; ilköğretim sonrası okul ve programlarında, bu plana göre gerekli düzenlemeler yapılmalı; programlar oluşturulurken, rehberlik ve psikolojik danışmanlık meslek tanımları da yapılmalı ve iş analizlerine dayalı olarak bu mesleklerin meslek standartları geliştirilmelidir.
- 41- Öğrencilerin yönelmelerine yardım edilirken, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri insan gücü planlamasının temel aracı olarak görülmemeli; söz konusu hizmetler, bu planlamanın ortaya koyduğu gerçek içinde bireyin kendi yetenek, ilgi ve diğer özelliklerine göre kendisine uygun fırsatlar ve imkânlar dâhilinde uygun seçimler yapması ve bunları gerçekleştirmesinde bireye sunulan hizmetler olarak değerlendirilmeli, uygulamalarda bu ilke göz önüne alınmalı, rehberlik ve psikolojik danışmayı yönelme ile eş anlamlı sayan ve hizmetlerin ağırlığını "bireysel gelişim" in dışına kaydırma

riski taşıyan eğilimler bırakılmalı, yönelme, zorlayıcı değil özendirici olmalıdır.

- 42- Yönelme çalışmaları ilköğretimin altıncı yılından itibaren başlatılmalı, ortaöğretim ve yükseköğretime doğru sürdürülmeli, ÖSS ve OYS yerine öğrencilerin eğitim özgeçmişlerini ve topyekûn gelişimlerini dikkate alan bir değerlendirme sistemi geliştirilmelidir.
- 43- Yönelme ile rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri için uygun eğitime sahip gerekli sayıda ve nitelikte rehber öğretmen ve psikolojik danışman sağlanmalı; bunların istihdamları için okullarda ya da belirli sayıda okulun bağlanacağı merkezlerde rehberlik ve psikolojik danışma birimleri kurulmalı; bu hizmetler Bakanlık bünyesinde sağlam yasal dayanaklara kavuşturulmalıdır.
- 44- Yönelme çalışmaları ile rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin daha sağlıklı yapılabilmesi için, psikolojik ölçme araçlarını geliştirme ile eğitsel ve mesleki bilgilerin toplanmasına yönelik çalışmalara ağırlık verilmeli, Millî Eğitim Bakanlığınca rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri için okul rehberlik birimlerine, rehberlik ve araştırma merkezlerine zaman zaman yapılan alan dışı atamalara son verilmelidir.
- 45- Yönelmede; ilköğretim ve ortaöğretim arasında devamlılığın sağlanması için öğrencilere ilişkin kayıt ve bilgilerin sağlıklı bir şekilde tutulması ve kademeler arasında aktarılması özellikle önemlidir. Bu nedenle, öğrenci toplu dosyaları, rehberlik ve psikolojik danışma kayıtları ve ilgili diğer tüm kayıtlar yönelmeye yardımcı olacak şekilde bilimsel standartlara uygun olarak yeniden ele alınıp düzenlenmelidir.
- 46- Millî Eğitim Bakanlığı'nın yönelme, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ile ilgili yönetmeliklerinde, okul müdürü, öğretmenler, rehber öğretmenler ve psikolojik danışmanlar için öngörülen görevler, bu alandaki çağdaş anlayışlar açısından yeniden gözden geçirilmelidir.
- 47- Öğretim programları hazırlanırken programın hedefleri ve davranışlarının yanı sıra yönelmeyle ilgili hedef ve davranışlar da belirlenmelidir.
- 48- Hazırlık ve yönlendirme eğitimi aşamasında, meslek liselerinde okutulan dersler seçmeli olarak okutulmalıdır.
- 49- Seçmeli ders çeşitliliği ve bu derslere uygun program ve öğretmen sağlanması, yönelme için önemlidir. Seçmeli dersler, özellikle yöresel seçmeli dersler için, o bölgede birikimi ve yeterliliği olan eğitim ve öğretim dışındaki diğer meslek elemanlarından da faydalanılmalıdır.
- 50- Ortaöğretim programları arasında yatay ve dikey geçişleri kolaylaştırıcı, ortak çekirdek programlar hazırlanmalı, eğitim kurumları ile programlar arasında yatay ve dikey geçişlere imkân verecek düzenlenmeler yapılmalı, bu geçişler, örgün ve yaygın eğitim kurumları arasında da mümkün olabilmelidir.
- *51- Daha yaygın olarak, mesleki ve teknik eğitimde eklemli (modüler) eğitime başlanmalı; modüllere göre belgelendirme sistemlerine geçilmelidir.
- 52- Okul yöneticilerine yönelme çalışmalarında, okul içi iş birliği, katılım ve eşgüdümü sağlayabilme, okul dışındaki birimlerle iş birliği yapabilme, okul birimlerini bu yönde örgütleyebilme, eğitimciyi hedefler doğrultusunda güdüleyebilme ve amaçlar doğrultusunda çalışmaları sistem bütünlüğü içinde yürütebilme yeti ve becerileri ile yönelmenin dayandığı eğitsel anlayış mutlaka kazandırılmalı; böylece, yönetimin yönelmedeki etkinliği artırılmalıdır.
- 53- Yönelme, her kademedeki öğretmen, yönetici ve denetici ile diğer görevlilerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinde yeni anlayışları ve yeni düzenlemeleri gerekli kılmaktadır. Bu amaçla, öğretmen adaylarına hizmet öncesinde rehberlik ve psikolojik danışma ile diğer ilgili temel derslerin yanı sıra bireyi tanıma teknikleri ve iletişim becerileri konularında bilgi ve yeterlilik kazandırılmalı, hâlen görevde olan öğretmenler için de bu amaçla hizmet içi eğitim yapılmalıdır.
- *54- Yönelmede ailenin iş birliği sağlanmalı; okulların amaç, hedef ve faaliyetleri konusunda aileler bilgilendirilmeli; ailenin sisteme katılımları ve katkılarını sağlayıcı tedbirler alınmalı; tanıtım faaliyetlerinde kullanılmak üzere daha fazla tanıtım kitapçığı, video, radyo ve TV. programlarına yer verilmeli; ayrıca, meslek kuruluşlarının da yönelme çalışmalarına katılım ve yardımları sağlanmalıdır.
- 55- Öğrencilerin başarılarının tespitinde derslerin hedeflerini ve konuların binişiklik dereceleri dikkate alınarak ölçütler tespit edilmeli ve değerlendirme buna göre yapılmalı, ölçme işleminde standart başarı testleri hazırlanarak hizmete konulmalıdır.

- 56- En az 8 yıllık ilköğretim süresinin son 3 yılında üst öğrenim alanlarını ve iş hayatını tanıtmaya ve rehberlik amaçlarına yönelik bilgilendirme ve etkinliklere yer verilmelidir.
- 57- En az 8 yıllık ilköğretimden sonra ortaöğretime gitmek isteyen öğrenciler, hazırlık sınıfı eğitimine (9. yıl) devam etmeli; bu eğitim sırasında öğrenciler genel bilgi, yabancı dil ve teknoloji eğitimi almalı; bu eğitimin sonunda öğrenciler, ilgi yetenek ve isteklerine göre genel ya da meslek eğitimi veren programlara yönlendirilmelidir.
- 58- En az 8 yıllık ilköğretimi bitiren öğrencilerden ortaöğretime devam etmek isteyenler, hazırlık ve yönlendirme eğitimi aldıktan sonra ortaöğretim kurumlarında uygulanan programlara yönelmeli; **"Meslek Eğitimi Merkezi"** bünyesinde uygulanacak geniş tabanlı alan bilgisi ve dal eğitimine imkân veren meslek ve teknik eğitimi programlarına devam eden öğrenciler 10. sınıfın sonunda da isterlerse, genel eğitim programlarına geçebilmeli; genel eğitim programına yönelen öğrenciler de bu programlarla birlikte teknoloji eğitimi almalı; genel eğitim alan öğrenciler de istemeleri hâlinde, 10. sınıf sonunda meslek eğitimine geçebilmeli; meslek eğitimi süresince işletmelerde uygulamalı eğitime devam etmelidir.
- *59- Teori ağırlıklı fen ve teknoloji eğitimi görmüş lise mezunlarından üniversiteye gitmeyen veya gidemeyenlere istihdam imkânı olan alanlarda yoğunlaştırılmış eklemli (modüler) meslek eğitimi programlarıyla meslek kazandırılmalı; bu programın sonucunda, isteyenler meslek belgelerini alarak meslek yüksekokullarına devam edebilmeli, isteyenler kuruluşlarda iş hayatına girebilmeli, isteyenler ise belli özelliklere sahip olarak kendi iş yerlerini açabilmelidir.
- 60- Hazırlık sınıflarından (9. sınıf) sonra meslek eğitimi merkezlerinde eğitimini sürdürmeyi tercih eden öğrenciler, bu merkezlerin esas amaçlarından biri olan iş ve istihdam imkânı olan iş alanlarının ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerileri kazanmış olarak iş hayatına atılmalıdır.
- 61- Ayrıca bu merkezlerden yetişenlerden, isteyenler piyasada ihtiyaç duyulan alanlarda kendi işlerini kurabilmeli; isteyenler de yoğunlaştırılmış genel eğitim programı ile kendi meslek alanlarında yüksek öğrenime geçebilmelidir.
- 62- Ülkemizde büyük eksikliği bulunan orta kademe işgücünün en önemli kesimi olan teknisyenlik eğitimi yeniden düzenlenmeli, teknisyenlik eğitimi, önerilen aynı düzen çerçevesinde, daha yoğunlaştırılmış, ilk yıldan son yıla kadar geniş alan bilgisi üzerine teorinin, teknolojinin ve uygulamanın tüm gerekliliklerini kapsayan bir özel yetiştirme programı şeklinde ele alınmalıdır.
- 63- Bir yıllık hazırlık eğitiminden sonra, ortaöğretimin süresi, programın özelliklerine göre 3 yıldan fazla olabilmeli, meslek eğitimi merkezlerinden lise diploması almadan ayrılmak isteyen öğrencilerin, meslek eğitimlerinin ziyan olmaması için, eğitimi bıraktıkları seviyenin meslek belgesini alabilmeleri için düzenleme yapılmalıdır.
- *64- Zorunlu eğitimini bitirmiş olup da, ortaöğretime devam etmek istemeyen öğrenciler, meslek eğitimi merkezlerinde okul-işyeri bütünlüğü içinde eklemli (modüler) meslek eğitimi programları ile ustalık seviyesine kadar meslek eğitimi alabilmeli, bunlardan, gerekli tamamlama eğitimini arzu eden başarılılar, alanlarında veya alanları dışında yüksek öğrenime de geçebilmelidir.
- 65- Yükseköğretimde niteliği yükseltmek amacıyla, öğrencilerin ortaöğrenimleri sırasında kazandıkları bilgi ve becerileri değerlendiren alanlarda yüksek öğrenime geçme düzeni getirilmelidir.
- 66- Bugün, düşük seviyede bilgi ve beceriyi gerektiren işler, yerini, 2000'li yıllarda daha karmaşık işlere bırakacaktır. Bu nedenle, mesleğin özelliğine göre meslek eğitimi sürelerinin dallara göre çeşitlendirilmesi sağlanmalıdır.
- 67- Merkezlerde, öğrencilere iş ve meslek hayatı ile ilgili bilgiler verilmeli; meslek eğitiminde başarılı olmuş, alanında gelişmiş mezunlara düşük faizli krediler verilerek müteşebbisliğin artırılması yolu ile her bireyin işsizliğe kendi çapında çözüm bulması düşünülmelidir.
- *68- 3308 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, özü kaybedilmeksizin, günün şartlarına göre geliştirilerek yeniden düzenlenmeli, bu yapılırken Çocuk Hakları Sözleşmesi de dikkate alınmalıdır.
- 69- Niteliği yüksek bir meslek eğitimi ve daha çok insanımıza meslek eğitimi hizmetlerini sürekli sunabilmek için, Çıraklık ve Mesleki Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu kaynaklarının, bir kısmının Millî Eğitim Bakanlığı'nca bir kısmının da mahallinde kullanılması sağlanmalıdır.
- 70- Zorunlu eğitim bitirdikten sonra doğrudan iş hayatına geçen bireylerin, iş yerlerinde geçirmiş oldukları süre ve

becerileri kredilendirilerek bu krediler ortaöğretimin meslek eğitimi bölümünde veya yükseköğretimde değerlendirilmelidir.

- *71- Toplumun meslek eğitimi ihtiyaçlarının sürekli karşılanabilmesi için, meslek kazandırmada, devlet-işçi-iş veren kesimlerinin daha sağlıklı iş birliği ve koordinasyonun sağlanması kurumsallaştırılmalı, meslek eğitiminin geliştirilmesi, denetlenmesi, değerlendirilmesi ve finansmanı konularında iş hayatı ve meslek kuruluşlarının etkin katılımını sağlayacak bir yapı esas alınmalıdır.
- 72- Meslek eğitim merkezlerinin döner sermaye işletmelerinin bilanço kârlarının çeşitli fon ve kurumlara yatırılacak kısmı, ilgili meslek eğitimi merkezlerinin geliştirilmesinde kullanılmak üzere bu merkezlere bırakılabilmelidir.
- 73- Aşağıda belirtilen amaçları gerçekleştirmek üzere meslek eğitimi merkezleri kurulmalı, bu merkezlerde :
- Ülke meslek standartlarına uygun geliştirilmiş meslek eğitimi programları uygulanmalıdır.
 - Bölgesel düzeyde meslek eğitimi ihtiyaçları belirlenmeli ve gerekli dalların eğitimi yapılabilir.
 - İhtiyaçları karşılayacak ilave eğitim programları hazırlanmalı, bunlar, ülke genelinde programlar ile bütünleştirilmelidir.
 - Örgün ve yaygın eğitim görmüş, gerekli programları tamamlayan herkese meslek eğitimi diploma veya meslek belgesi verilebilmelidir.
 - Öğrenciler, iş hayatı ve teknolojiyi tanıyan, girişimci, kendi işini kurabilen ve istediğinde yüksek öğrenime devam edebilen bireyler olarak yetiştirebilmelidir.
 - Öğrencilerin işletmelerde uygulamalı meslek eğitimi imkânları düzenlenmeli ve denetlenmelidir.
 - Sektör ve iş kolları için vasıflı iş gücü, yüksek öğrenim için ise alanında uzmanlaşmaya başlamış öğrenci yetiştirilmelidir.
 - Yaygın ve örgün meslek eğitimi programları arasında yatay ve dikey geçişler, genel örgün eğitimi tamamlayan veya herhangi bir kademesinden ayrılanlara istihdam imkânı olan dallarda eklemli (modüler) meslek eğitimi programlarına dayalı ve bir mesleği ifade eden meslek belgesi kazandırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- 74- Meslek eğitiminde sistem bütünlüğünü sağlamak amacıyla, diğer akanlıklara bağlı meslek okulları Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlanarak önerilen meslek eğitimi düzeni içerisinde değerlendirilmeleri sağlanmalıdır.
- 75- Teknolojinin hızla gelişmesi ve iletişim ve ulaştırmanın artması, uluslararası rekabeti büyük oranda artırmış bulunmaktadır. Bu durum, nitelikli ve kaliteli mal ve hizmeti üretebilecek vasıflı iş gücünü öne çıkarmaktadır.
- 76- 2000'li yıllarda, iş gücünde aranan nitelikler geçmiş yıllarda beklenen niteliklerden farklılık gösterecektir. 21. yüzyılda çalışacak iş gücünden beklenen nitelikler; sorumluluk alabilen, iletişim kurabilen, kalite güvenceli mal üretebilen ve hizmet sunabilen, sorun çözebilen, bilgi ve teknoloji üretebilen, buluşlarını üretime yansıtabilen, pazarlamayı bilen, paylaşımcı ve uzlaşıcı olmalıdır.

YÜKSEKÖĞRETİME GEÇİŞİN YENİDEN DÜZENLENMESİ

- *1- Öğrenciler mezun oldukları öğretim programı doğrultusunda bir yükseköğretim programını tercih ettiklerinde ek puan uygulaması ile desteklenmelidir.
- 2- Öğretmen adayı seçimine özel önem verilmelidir. Bunun için öğretmen lisesi mezunlarının, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına girişleri ek puan uygulamasına ilave olarak burs ve diğer imkânlarla teşvik edilmelidir.
- 3- Uygun alanlarda yabancı dil bilgisi Öğrenci Yerleştirme Sınavı'nda değerlendirilmelidir.
- *4- Fen ve Anadolu lisesi gibi seçkin okullara devam eden öğrencilerin ortaöğretim başarı puanı ile mağdur edilmeleri önlenmelidir.
- *5- Öğrenci Yerleştirme Sınavı'nın kapsamının ortaöğretim programları paralelinde genişletilmesi ve çeşitlendirilmesi gerekmektedir.
- 6- Ortaöğretimin etkili hâle getirilmesi için üniversiteye girişte bazı tedbirlerin alınması zorunlu görülmektedir.
- *7- Meslek lisesi mezunlarının kendi alanlarında yüksek öğrenimlerine devam etmeleri teşvik edilmelidir.
- 8- Yükseköğretime giriş çalışmalarını yürütmek üzere Millî Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulunun koordineli

çalışması gerekli ve uygun görülmektedir.

- 9- Ortaöğretim sırasında üniversiteye yönlendirme sistemi genel kabul görmektedir. Bu yönlendirmenin yapılabilmesi için psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetleri daha etkin hâle getirilmelidir.
- 10- Giriş sınavında kullanılan psikolojik ve eğitsel ölçme araçlarının hazırlanması ve geliştirilmesi için ölçme ve değerlendirme servislerine önem verilmelidir.
- *11- Ortaöğretim başarı puanının, başarı ve adaleti sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.
- 12- Yükseköğretime geçişte; Türk dili ve edebiyatı bütün alanlarda, yabancı dil, matematik, bilgisayar gibi dersler ise ilgili alanlarda değerlendirilmelidir.
- 13- Meslek liseleri ve meslek yüksekokullarının sayısı ülke ihtiyaçları doğrultusunda artırılmalıdır.
- 14- Yükseköğretimde kapasite artırımı için;
 - a- Vakıf üniversiteleri dışında, özel yüksek öğrenim kurumlarının açılmasına yasal olanak sağlanmalıdır. Bu kurumlar Yükseköğretim Kurulu denetiminde olmalıdır.
 - b- İhtiyaç duyulan alanlarda ikinci öğretim teşvik edilmelidir.
 - c- Çok kampuslu büyük üniversitelerin daha küçük üniversitelere bölünmesi ve bölünen üniversitelere de yeni birimleri eklemek suretiyle kapasite artırılması yoluna gidilmelidir.
 - d- Gelişmekte olan üniversitelere daha fazla imkân verilmek suretiyle kapasite artırımı sağlanmalıdır.

TOPLUMUN EĞİTİM İHTİYACININ SÜREKLİ KARŞILANMASI

- *1- 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 42. Maddesi'nde zikredilen "bakanlıklar arası koordinasyon" ile ilgili yasal düzenleme bir an önce yapılmalıdır.
- *2- Halk eğitim merkezleri, çıraklık eğitimi merkezleri, kız meslek liseleri, ticaret meslek liseleri, otelcilik turizm meslek liseleri, endüstri meslek liseleri gibi kurumlarda yapılan benzer hizmetler, bir bütünlük içerisinde ele alınmalı, il ve ilçe düzeyinde yeniden yapılandırılmalıdır.
- 3- Merkez ve taşra örgütleri yöneticilerinin yetki ve sorumlulukları, toplumun eğitim ihtiyacı da dikkate alınarak yeniden belirlenmeli, bu birimlere yapılacak atamalarda uzmanlığa ve deneyime önem verilmelidir.
- *4- Taşra örgütüne daha çok yetki ve sorumluluk verilmeli, karar oluşumuna eğitimcilerin, taşra yöneticileri ve halkın katılımı sağlanmalıdır.
- 5- Yaygın eğitim kurumları, bu alanda eğitim alan ve deneyimi olan müfettişlerce denetlenmelidir.
- 6- Bakanlık ile taşra birimleri arasında teknolojiye gelişim de dikkate alınarak "EYES" (Eğitim, Yönetim, Enformasyon Sistemi) amaca hizmet edecek şekilde oluşturulmalıdır.
- 7- Yaygın Eğitim Enstitüsü, yaygın eğitim alanında araştırma ve geliştirme çalışmalarını etkili bir biçimde yapabilecek hâle getirilmeli, illerde araştırma geliştirme birimleri oluşturmalı, buralarda uzman kişiler görevlendirmeli, bu birimlerde eğitim ihtiyacının tespiti dâhil, her türlü çalışmalar yapılmalıdır.
- *8- Yaygın eğitim kurumlarının fiziki yapıları yeterli hâle getirilmeli, gerektiğinde o mahalledeki diğer okullar da "MAHALLENİN OKULU" anlayışı içinde bu hizmetlerde kullanılmalı, diğer kurum ve kuruluşların, uygun eğitim ortamları da yaygın eğitime tahsis edilmelidir.
- 9- Çıraklık ve Mesleki Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu'nun 3308 sayılı Kanun'da gösterilen amaçlar doğrultusunda kullanımı sağlanmalı, kurumların ödenek ihtiyaçları temin edilmelidir.
- 10- Döner sermayelerin işleyişini kolaylaştıracak yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- 11- Personelin ücrete ilişkin sorunları giderilmelidir.
- * 12- İş ve İşçi Bulma Kurumu koordinatörlüğünde yürütülmekte olan iş analizlerine dayalı "MESLEK TANIMLARI" ve "MESLEK STANDARTLARI" çalışmaları hızlandırılmalı, "MESLEK STANDARTLARI OLUŞTURMA KURUMU" nun

teşkilî ile bu konudaki çalışmalara hız verilmelidir.

- 13- Meslek edindirmede modüler programlara yönelinmelidir.
- * 14- Ülke genelinde ve Avrupa Birliği'nde geçerli olabilecek yeni bir "SERTİFİKASYON" sistemi oluşturulmalıdır.
- 15- Halk eğitimi merkezlerinde araştırma, geliştirme hizmetlerini yürütmek üzere uzman ve uzman yardımcıları kadroları oluşturulmalıdır.
- 16- Halk eğitim yönetici ve uzmanları tam zamanlı, öğretmenler ise yarı zamanlı, sözleşmeli statülerde istihdam edilmelidir.
- 17- Çıraklık ve yaygın eğitim ile mesleki örgün eğitim programları arasında yatay ve dikey geçişlere imkân verecek bir uyum sağlanmalıdır.
- *18- Radyo, TV. vb. kitle iletişim araçları ve açık öğretim yöntemleri, yetişkin eğitimlerinde de daha etkin kullanılmalı ve yetişkinler eğitimi televizyonu faaliyete geçirilmeli, bu yolla bireylerin kendilerini eğiten, geliştirme bilinci ve sorumluluğunun kazandırılması yanında ailenin eğitimine önem verilmelidir.
- 19- Etkileşimli (interactive) Eğitim Teknolojileri teknikleri kullanılarak amaca yönelik eğitimlerin CD-ROM, video ve İnternet gibi ortamlarda kullanılmak üzere eğitimin geliştirilmesini teminen birim kurulması (varsa geliştirilerek hızlandırılması) ve ürünlerinin kullanımının teşvik edilmesi; halka açık okuma merkezleri, kütüphaneler ve benzeri ortamlarda bu eğitim araçlarının kullanımına imkân veren ortamların hazırlanması sağlanmalıdır.
- *20- Hizmet içi eğitim, toplumun eğitim ihtiyacını sürekli karşılayan bir ortam olarak ve yeni yöntemlerle geliştirilerek sürdürülmeli ve işyerleri, sendika, meslek kuruluşları v.b. kurum ve kuruluşlar aynı zamanda birer sürekli eğitim ortamı olarak düşünülmalıdır.
- 21- Okuma yazma gibi temel eğitim niteliği taşıyan kurslar dışındaki yaygın eğitim faaliyetlerine katılan kursiyerlerden belirlenecek miktarda "KATKI PAYI" alınmalıdır.
- 22- Ülkesi ve milletini seven, iyi insan, iyi vatandaş yetiştirilmesi konusunda yaygın eğitimden yararlanılmalı, böylece kişisel ve toplumsal motivasyon sağlanmalıdır.
- 23- Bölgeler arası gelişme ve değişimler dikkate alınmayarak özel çalışmalara gidilmeli ve bu alanda yaygın eğitim modellerinden yararlanılmalıdır (Öm: GAP).
- 24- Resmî, özel, kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşların; yaygın eğitim faaliyetlerinde iş birliği yapmaları hususu teşvik edilmeli, bu konuda yapılan çalışmalar geliştirilerek devanı ettirilmelidir.
- 25- Üniversitelerin yaygın eğitime çok daha etkili biçimde katılımı sağlanmalıdır.
- 26- Yaygın eğitimde gerektiğinde mobil birimler yardımıyla gezici eğitim ve taşınabilir eğitim yapılabilir.
- 27- Yaygın eğitim bütçelerinin, il özel idaresi bütçelerinde halk eğitimi için ayrılan ödenekleri, o bölgedeki yerel yönetimlerden ve meslek kuruluşlarından alınacak ödeneklerle desteklenmesi için yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- *28- Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının eğitim programlarına yaygın eğitimle ilgili dersler konulmalıdır.
- 29- Türk Cumhuriyetlerinde hâlen yürütülmekte olan yaygın eğitim faaliyetlerinin desteklenmesine devam edilmeli, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın da eğitim ve uyum problemleri çözülmelidir.
- 30- Yaygın eğitim kurumlarında özel eğitime muhtaç kimselere verilen eğitim, gerek eğitim ortamı gerekse öğretim elemanları açısından daha da geliştirilmelidir.
- *31- Özel öğretim kurumlarının mesleki teknik ve diğer yaygın eğitim çalışmalarına etkin bir şekilde katılmaları için yeni düzenlemeler yapılmalıdır.
- 32- Küçük, orta ve büyük ölçekli işletmelerin, çalıştırdıkları elemanlara, her yıl, belirli bir süre uyum ve geliştirme eğitimi düzenleme mecburiyeti getirilmelidir.

- 33- Yaygın eğitim kurumlarına öğretmen olarak atanacaklarda yetişkin eğitimi alanında öğretmenlik formasyonu alma şartı aranmalı, hâlen çalışmakta olanlara da üniversitelerin halk eğitimi bölümlerince formasyon kursları açılmalıdır.
- *34- Yaygın eğitime daha çok katılımın sağlanabilmesi için, şartları müsait olan halk eğitim merkezlerinde kreş, ana sınıfı açılmak suretiyle çocuğun ve annenin birlikte eğitimi sağlanmalıdır.
- 35- Türk dilinin doğru öğrenilmesi ve insanlarımızın temel hukuk bilgilerini kavramaları açısından bu alanda açılan kurslara daha da ağırlık verilmelidir.
- 36- İlgili bakanlıklarla iş birliği yapılarak Türkiye'deki kahvehanelere gazete, kitap ve dergi gibi yayınların konulması mecburiyeti getirilmeli, kahvehaneler kıraathaneler hâline dönüştürülmelidir.
- 37- Yaygın eğitim merkezlerinin yerinden yönetilmesi ve yerelleştirilmesi konusunda çalışmalar yapılmalıdır.
- 38- Yaygın eğitim haritaları hazırlanmalıdır.
- 39- Meslek eğitimi verilirken bir insanın birden fazla mesleği yapacak şekilde yetiştirilmeleri düşünülmelidir.
- *40- Fon kaynaklarının, en az %2'si araştırma ve geliştirme faaliyetlerine tahsis edilmelidir.
- *41- Program geliştirme çalışmaları ve programda birlik konusunda çalışmalara ağırlık verilmelidir.
- 42- Mesleki yaygın eğitimin geliştirilmesinde Mesleki ve Teknik Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Merkezi (METARGEM) ile Yaygın Eğitim Enstitüsü arasında etkili bir iş birliğine gidilmelidir.
- *43- Yaygın eğitim faaliyetlerinin, Anayasa'nın başlangıcında ifade edilen hususlara, Millî Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilen genel ve özel amaçlara uygun yürütüldüğü bilinmekle birlikte millî kültürümüzü, millî birlik ve bütünlüğümüzü sağlama konusunda daha etkili yaygın eğitim faaliyetleri yapılmalıdır.
- 44- Yaygın eğitimle ilgili yayınların, kütüphanelere ve yaygın eğitim merkezlerine gönderilmesi hususunda daha etkin çalışmalar yapılmalıdır.
- 45- Her türdeki yaygın eğitim faaliyetinde kaliteye özel önem verilmelidir.
- 46- Kamu görevlilerinden yaygın eğitime katılanların belgeleri, özlük haklarına yansıtılmalıdır.
- 47- Hayat boyu öğrenimi hızlandırmak için ulusal ve uluslararası düzeyde öğretim programları değerlendirme sistemi geliştirilmeli, bu hususta özellikle yükseköğretim kurumları ile iş birliği yapılmalıdır.

EĞİTİM SİSTEMİNİN FINANSMANI

- 1- Siyasal erk, makro kamu kaynaklarının tahsisinde eğitime öncelik verilmelidir.
- *2- Eğitim sektörüne kamu kaynaklarının tahsisi, proje bazında değil, makro düzeyde ele alınmalı ve eğitim kademelerine göre ödenekler toplu olarak tahsis edilmelidir.
- 3- Yatırımlar eğitim tür ve kademelerine göre öncelik ilkeleri ve rasyonel ihtiyaçlar tespit edilerek yapılmalıdır.
- 4- Yatırım teklifleri gerçekçi ve yerel ihtiyaçlarla tutarlı programlara bağlanmalı ve bu programların uygulanmasında politik etkiler kaldırılmalıdır.
- 5- Yatırımların tespitinde ve kaynakların kullanımında yerleşme ve katılımcılık ilkesine geçilmelidir.
- 6- Yerel yönetimler tarafından tespit edilerek planlanan ve programlanan projelere öncelik verilmelidir.
- *7- Yerel yönetimlere yetki devri çerçevesinde, yerel birimlerin öğretmen dağılımı ve yatırımların planlanmasında söz sahibi olmaları sağlanmalıdır.
- 8- Kaynakların yerinde kullanımı açısından, eğitimde yerel yapılanmaya geçilmeli, yönetici, öğretmen, öğrenci, veli,

sendika ve meslek kuruluşlarının eğitim yönetimine katılımları sağlanmalıdır. Teşkilatın yeniden düzenlenmesi sırasında eğitim kuruluşları düzeyinde bütçe birimleri kurulmalıdır.

- 9- Yatırımların planlanmasında çok sayıda ve az ödenekle yatırım yerine, ihtiyaca göre süreli ve gerçekleştirilebilecek sayıda yatırımlara yer verilmelidir.
- 10- Maliye Bakanlığı, cari, yatırım ve transfer ödeneklerinin haracı tüm eğitim birimlerine en kısa sürede ulaşması konusunda Millî Eğitim Bakanlığı ile etkili ve sürekli bir iş birliği yapmalıdır.
- 11- İller arasında kaynak tahsisinde gözetilecek nesnel ölçütler şunlar olmalıdır:
 - a) Nüfus ve nüfus hareketleri
 - b) İlin ekonomik gelişmişlik derecesi
 - c) Okullaşma oranları
- 12- Kamu eğitim harcamaları, tasarruf tedbirleri ve bütçe kesintileri dışında tutulmalıdır.
- 13- Resmî ve özel okullardaki öğrencilere veya velilerine bankalarca uzun vadeli eğitim kredileri sağlanmalıdır.
- 14- Belediye Gelirleri Kanunu'nda gerekli değişiklikler yapılarak resmî ve özel okullar her türlü harç ve vergiden muaf tutulmalıdır.
- 15- Kaynak israfını önlemek ve rasyonel kaynak kullanımını sağlamak için eğitim sistemi, tür ve kademelerine göre;
 - a) İlköğretim
 - b) Genel ortaöğretim
 - c) Mesleki ve teknik öğretim
 - d) Yaygın eğitimolmak üzere dört ana çatıda yeniden yapılandırılmalıdır.
- 16- Eğitim tesislerinin kurulması ve kapatılması konularında asgari şartlar tespit edilmeli ve yayınlanmalıdır.
- * 17- Eğitim tesislerinin ve donanımlarının tam gün, karma ve bütün yıl (hafta sonları ve yaz tatilleri dâhil) tam kapasite kullanımıyla ilgili yeni düzenlemelere gidilmelidir.
- 18- Okullardaki eğitim araç ve gereçlerinin envanterleri çıkarılmalı, araç gereç alımı ve kullanımında savurganlık önlenmelidir.
- 19- Eğitim bina ve tesisleri teknolojik gelişmelere, bölgesel ve iklim koşullarına uygun olarak planlanmalı ve kaliteli bina ve eğitim tesisleri yapılmalıdır.
- 20- Tüm eğitim bina ve tesislerinin, proje ile birlikte bakım ve onarım cetvelleri hazırlanmalı, planlı ve periyodik bakım ve onarımına geçilmelidir.
- *21- Mesleki ve teknik öğretim kurumlarının hem kendi okullarının hem de çevre okullarının makine ve teçhizatının bakımı ile bina ve tesislerinin onarımlarına yönelik uygulamaları teşvik edilmelidir.
- 22- Eğitim yatırımlarında Devlet İhale Kanunu yeniden gözden geçirilerek, bürokratik engeller kaldırılmalı, kamulaştırma mevzuatı sadeleştirilmelidir.
- 23- Nüfusun hızla yoğunlaştığı metropol kentlerdeki gelişme bölgelerinde belli sayıyı aşmayacak kapasitede eğitim kampüsleri kurulmalıdır.
- 24- Dağınık yerleşim birimlerinde ve önerilen eğitim kampüslerinde taşınmalı eğitim uygulanmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.
- 25- Kaynakların etkin kullanımını sağlamak üzere, Millî Eğitim Bakanlığı'nda uzman personel istihdamına yönelinmeli ve Bakanlık bünyesinde araştırmacı, planlama uzmanı, mimar, mühendis, iktisatçı, işletmecisi, istatistikçi, programcı vb. personel istihdam edilmelidir.

- *26- Yurtdışında eğitim gören yüksek nitelikli insan gücünün yurdumuza çekilmesi için gerekli teşvik önlemleri alınmalı ve beyin göçünün önlenmesi konusunda Millî Eğitim Bakanlığı çalışmalar başlatmalıdır.
- 27- Dış kaynaklı kredilerle ilgili projelerin seçimi ve kullanımında, getirileri ve götürüleri iyi hesaplanmalı, ekonomik ve üretime yönelik olmayan krediler kullanılmamalıdır.
- 28- Eğitim politikalarında süreklilik ilkesi hayata geçirilmeli, hükümetten hükümete veya kişiden kişiye değişen politikalarından vazgeçilmeli ve kaynak israfı önlenmelidir.
- 29- İlköğretimde sınıfı olmayan öğretmenlerin ve ortaöğretimde ders yükü az olan öğretmenlerin nasıl değerlendirileceği araştırılmalıdır.
- *30- Döner sermaye sistemi gözden geçirilmeli, döner sermaye işletmeleri iyileştirilmeli, atıl durumdaki döner sermayeler diğerlerine aktarılmalı ve döner sermaye kârları özel bir fonda toplanarak eğitim mahallinde doğrudan kullanılır hâle getirilmelidir.
- 31- Kaynak kullanımında etkinliği artırmak bakımından mesleki teknik ortaöğretim kurumları ile meslek yüksekokulları arasında bağlantı kurularak, bu okulların tesis ve personelinin ortak kullanımları sağlanmalıdır.
- *32- Kamu eğitim bütçesinin, konsolide bütçe içindeki payı en az %20, GSMH içindeki payı en az %8 düzeyine yükseltilmelidir.
- 33- a) 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 76-b Maddesi'ne göre il özel idare bütçelerinden ayrılan %20'lik bölüm, 8 yıllık ilköğretim okulları da dikkate alınarak en az %30'a çıkarılmalıdır.
b) Genel bütçeden il özel idarelerine aktarılmak üzere gönderilen ödeneklerle, il özel idarelerinden ayrılan ödenekler münhasıran eğitim yapılarına ait özel bir hesapta toplanmalı, bunların faiz gelirleri de bahis konusu hizmetlerde kullanılmak üzere bu hesaba aktarılmalıdır.
c) Mülkiyeti il özel idaresine, intifa hakkı millî eğitime ait olan ilköğretim kurumlarının, lojman, dükkân ve benzeri taşınmazların gelirleri ile ekonomik ömrünü tamamlamış araç ve gereçlerin satışlarından elde edilen gelirler tamamen ilköğretim hizmetlerinde kullanılmalıdır.
- *34- 222 sayılı Yasa'nın daha önce iptal edilen 76-c maddesi yeniden konularak belediye gelirlerinin %5'i, emlak vergisi ile çevre ve temizlik vergisinden pay ayrılmalıdır.
- 35- 3308 sayılı Kanun'la kurulan Çıracılık, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu'nun fonksiyonlarını yerine getirebilmesi için fonun gelirleri artırılmalı, genel bütçe içerisinde çıkarılmalı, gelirlerinin tamamı kanunda belirtilen yerlerde kullanılmalıdır.
- *36- 3418 sayılı Eğitim, Gençlik, Spor ve Sağlık Hizmetleri Vergisi Kanunu'nun 7. maddesine göre tespit edilen sabit paylar yerine; kanunun bu maddesinde değişiklik yapılarak "oran" şekline dönüştürülmelidir. Akaryakıt tüketim vergisinden alınan paylar da yükseltilmelidir.
- *37- Yeni kaynak yaratmak amacıyla yönelik olarak Millî Piyango İdaresi, şans oyunları gelirleri ile Türk Hava Kurumu ve Türkiye Diyanet Vakfı gelirlerinden bir bölümünün Millî Eğitim Bakanlığına aktarılması sağlanmalıdır.
- 38- Özelleştirme gelirlerinin en az %3'ü eğitim yatırımlarında kullanılmak üzere, eğitim payı olarak ayrılmalı ve bu amaçla ayrı bir fon oluşturulmalıdır.
- *39- Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) gelirlerinin en az %5'i mesleki eğitimi geliştirmek amacı ile Millî Eğitim Bakanlığı bütçesine aktarılmalıdır.
- 40- Sürücü kurslarıyla ilgili her türlü evrak Millî Eğitim Vakfı tarafından bastırılmalı ve gelirinin bir bölümü millî eğitim müdürlüklerine bırakılmalıdır.
- 41- Millî Eğitim Bakanlığının taşınmazları değerlendirilmeli ve böylece daha geniş hizmet verecek gelir kaynakları sağlanmalıdır.
- 42- Özel öğretim kurumlarının teşvik edilmesine yeni bir anlayışla yaklaşılmalıdır.
- 43- Şehir imar planlarının düzenlenmesinde özel okullar ve özel yaygın mesleki ve teknik kurslar da dikkate alınmalı, özel

okullar ve yaygın mesleki teknik kurslara düşük bedelli veya bedelsiz arsa tahsis edilmelidir.

- 44- Özel okullar ve yaygın mesleki ve teknik kurslara vergi destekleri (Gelir ve kurumlar vergisi muafiyeti, düşük oranda KDV uygulaması, eğitim araçlarının Avrupa Birliği ülkeleri dışında kalan ülkelerden gümrüksüz ithali) sağlanmalıdır.
- 45- Özel okullar ve yaygın mesleki ve teknik kursların işletme giderlerinin azaltılmasına yönelik kamu teşvik tedbirleri alınmalıdır.
- 46- Özel okullara kamu sübvansiyonu sağlanmalıdır. Ancak, bu sübvansiyon kamu okullarındaki birim öğrenci harcamalarının %50'sini aşmamalıdır.
- 47- Özel yükseköğretimin yaygınlaştırılması için Anayasa'nın 130. maddesinde öngörül en biçimde, vakıflar dışında da gerçek ve tüzel kişilere yükseköğretim kurumu açma imkânı tanınmalıdır.
- 48- Yurt dışında yaşayan Türklerin tasarruflarının ülkeye ve eğitim sektörüne çekilebilmesi için, gerekli girişimler yapılmalı ve teşvikler oluşturulmalıdır.
- *49- Kaynakların etkin kullanımı ve kamu eğitim bütçesinin artırılmasına karşın, kaynakların eğitim gereksinimini karşılayamaması durumunda ailelerin eğitim giderlerine katılımı (zorunlu eğitimin dışında) gündeme getirilmeli ve maliyetlere katılım payı; ailelerin gelir düzeyi, eğitim kademeleri, okul türleri ve bilim alanlarına göre farklı olmalıdır. Yükseköğretimde, ortaöğretimden daha yüksek bir pay alınmalıdır. Eğitim maliyetlerine katılımın düzenlenmesiyle eş zamanlı olarak, tüm eğitim kademelerinde fırsat eşitliğini sağlayıcı düzeyde etkin bir burs ve kredi sistemi oluşturulmalı, parasız yatılılık sistemi yaygınlaştırılmalıdır.
- 50- Eğitim giderlerine katılım paylarının kullanımı konusunda demokratik katılımın da gereği olarak, velilerin denetimini öngören yeni bir yapılanmaya gidilmelidir.
- 51- Okullara gelir elde etmek amacıyla yapılan dergi, yardımcı kitap ve diğer araçların alımı, satımı vb. işlemlerde öğretmen ve yöneticilerin aracılık etmesine son verilmelidir.
- *52- Kamuoyu, eğitimin finansal darboğazları konusunda duyarlı hâle getirilmeli, yardımsever kişi ve kuruluşların, gerçek ve tüzel kişilerin ve gönüllü kuruluşların yaptığı bağışlar eğitim sektörüne yönlendirilmelidir.
- 53- Eğitime yapılan bağışların vergi matrahından düşülmesi sağlanmalıdır.
- 54- 3308 Sayılı Çıracılık ve Meslek Eğitimi Kanunu çerçevesinde işyerlerinden daha geniş ölçüde yararlanmanın yolları araştırılmalıdır.
- 55- 3308 Sayılı Çıracılık ve Meslek Eğitimi Kanunu'nda öngörülen "**işletmelerde meslek eğitimi**" kapsamına Meslek Yüksekokulları da alınmalıdır.
- 56- Maliyetleri düşürücü, geniş kitlelere ulaşma özelliği ve öğretim yöntemlerindeki etkililiği göz önüne alınarak, açık lise ve açık yükseköğretim uygulamaları gerekli koşullar sağlanarak etkinleştirilmelidir.
- 57- Açık Lise ve Açık Yükseköğretim Kurumları vasıtasıyla üretilen eğitim malzemelerinin ve kurulan açık öğretim sistemlerinin, örgün öğretimi takviye edici bir biçimde kullanılması yoluyla, örgün eğitim kapasitelerinin nitelik ve nicelik bakımından daha etkili kullanılmasına imkân sağlanmalıdır.
- 58- Açık lise ve açık yükseköğretimde kullanılacak eğitim malzemeleri ve kurulacak eğitim sistemlerinin girdi maliyetlerinde hiçbir şekilde gereksiz tasarrufa yönelinmemeli, sistemin mali girdileri eksiksiz sağlanmalıdır. Çok ortamlı eğitimde tasarrufun bu sistemin girdilerinden kısıntı yapmakla değil, bu sistemin kullanılmasının yaygınlaştırılmasında yattığı gerçeği, hiçbir şekilde göz ardı edilmemelidir.
- *59- Eğitimde yönlendirme, program geliştirme ve eğitim teknolojisi alanındaki yeni gelişmeler sürekli olarak izlenmeli ve eğitim sistemimize kazandırılmalıdır.
- 60- Dünya Bankası ve Avrupa İskân Fonu kaynaklarından özel sektörün eğitim yatırımı amaçlı kredi kullanımında Millî Eğitim Bakanlığı yol gösterici olmalıdır.
- 61- Gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinden en az % 2 oranında ek eğitim vergisi alınması hususu değerlendirilmelidir.

- 62- Öğretmen görev tanımı yeniden yapılarak, okul türlerine göre norm (standart) kadrolar belirlenmeli ve öğretmen dağılımındaki dengesizlikler giderilmelidir.
- 63- Toplu konut alanlarında yapımı planlanan konut sayısı ve iskân edilecek nüfus dikkate alınarak, kooperatiflere, kişi ve kuruluşlara, bu yörelere gerekli eğitim tesisleri yapma zorunluluğu getirilmelidir.
- *64- Eğitim ve öğretimi yabancı dille yapan okullarda okutulan yabancı dil ders kitaplarının ilgili ülkelerden ithal edilmesi yerine, yerli müelliflerce üretilmesi teşvik edilmelidir.
- 65- Genel ortaöğretimde, ikili öğretimin ve kalabalık sınıf mevcutlarının bulunduğu şehirleşme hızının yüksek olduğu yerleşim birimlerinde, eğitim altyapısının öncelikle tamamlanması ve iyileştirilmesi için bu yörelerdeki yatırımlara öncelik verilmeli, inşaatların kısa sürede bitirilmesini sağlayıcı önlemler alınmalıdır.
- 66- Ders kitaplarının, yeniden kullanılmasına olanak sağlayıcı bir sistem geliştirilmelidir.
- 67- Eğitim giderleri vergiden düşürülmelidir.

AÇIKLAMALAR

1. 15. Millî Eğitim Şûrası kararları, **29 Temmuz 1996 tarih ve 2458 sayılı Tebliğler Dergisi**"nde yayımlanmıştır.
2. (*) İşaretli kararlar, "**Uygulama Kararları**" olarak Bakanlık "**İcra Planı**"nda yer almıştır.
3. 15. Millî Eğitim Şûrası "**Uygulama Kararları**" **16 Aralık 1998 tarih ve 2467 sayılı Tebliğler Dergisi**"nde yayımlanmıştır.